HALKIN SESİNİN MANEVİ YOLCULUĞU

CEM KARACA

"Bir kelime geçti kitapta. Yarın babama sorarım, dedim. Sonra fark ettim ki soracağım insan artık yok."

CİHAN SAYGIN

Cem Karaca'nın yıllar sonra anlattığı bu hatıra, yalnızca bir evladın özlemi değil, aynı zamanda insanın varoluşla yüzleşmesiydi. Çünkü bazen insan, kaybettiklerinden sonra asıl soruyu duyar: Derdim var, şimdi kime ağlayacağım, kime soracağım? Kim var?

Bu soru; Almanya sürgününde yalnız kalan, babasının cenazesine katılamayan, vatandaşlıktan çıkarılan ve yıllarca memleket hasreti çeken Cem Karaca'nın manevi yolculuğunun başlangıç noktalarından biri oldu. Bir akşam, kendi ifadesiyle, ellerini semaya kaldırdı ve şöyle dedi:

"Ya dedim ki: Cem, sen galiba bu işi ihmal ettin. Biraz araştır."

Cem Karaca, o akşam Yaradan kavramını ve derdi olduğunda sığınabileceği yegâne kapının Allah olduğunu kavradığında perspektifinin değiştiğini anlatır.

Cumhuriyet Sofrasından Sahneye

Muhtar Cem Karaca, 5 Nisan 1945'te İstanbul'da dünyaya geldi. Babası, Azerbaycan kökenli tiyatro ve sinema sanatçısı Mehmet İbrahim Karaca; annesi ise Ermeni Asıllı operet, tiyatro ve sinema sanatçısı İrma Felekyan veya bilinen adıyla Toto Karaca'ydı. Sahne, onun için sonradan seçilmiş bir meslek değil, içine doğduğu bir dünyaydı.

Mehmet Karaca, erken Cumhuriyet Dönemi'nin kültür çevrelerinde yer almış, Mustafa Kemal'in sofrasında bulunmuş bir sanatçıydı. Toto Karaca ise Atatürk'ün huzurunda sahneye çıkmış önemli bir tiyatro sanatçısıydı. Bu aile mirası, Cem Karaca'ya anne karnında işlenmiş bir sanat sevgisi bıraktı. Annesi, daha çocuk yaşlarda onun müzik yeteneğini fark ederek geliştirdi. Robert Kolejinde eğitim gören Karaca'nın babası, onun diplomatik kariyer yapmasını isterken annesi onda bir sanatçı görüyordu.

Sonunda sahne kazandı, baba mesleği olan tiyatroculuğu da denedi. Genç bir kıza âşık olan Cem, onu etkilemek için İngilizce rock'n'roll parçaları söyledi; Bakırköy kulüplerinde ücretsiz konserler verdi. Bunu öğrenen babası, onu müzik söylemekten vazgeçirmeye çalışsa da başaramadı. Sonunda Cem Karaca'yı o eşsiz müzik üslubuna kazandıran yine hem annesi hem de babası oldu.

Anadolu Rock'ın Muhalif Ozanı

Müzik yolculuğu 1960'larda başladı. İlk yıllarda Dinamitler ve Jaguarlar gruplarıyla İngilizce rock'n'roll şarkıları söyledi. Babası Mehmet İbrahim Karaca, bu tarzı bırakmasını ve halk türkülerini Batı enstrümanlarıyla düzenlemesini söyledi; bunu gerçekleştirmesi yıllar sürdü. Askerlikte halk ozanlarının türkülerini dinleyince içindeki eksik hissiyatın farkına vardı. O günden bu yana Türkçe söyledi.

1967'de Apaşlar'la katıldığı Altın Mikrofon Yarışması'nda, Erzurumlu Emrah'ın sözlerini Anadolu rock klasiğine dönüştürdükleri *"Emrah"* yorumuyla dikkat çektiler. İkinci oldular ama şarkıyla ün kazandılar; Almanya'ya 45'lik kaydetmeye gittiler ve 1968'de bir *"Merhaba"* konseri ile Türkiye'ye döndüler. Aynı yıl Almanya'da kaydedilen *"Resimdeki Gözyaşları"* büyük başarıyla yayınlandı.

Ancak Cem Karaca'nın aradığı yalnızca müzik yapmak değildi, söyleyecek sözü vardı. Daha politik şarkılar söylemek istediği için Apaşlar ile yolu ayrıldı, Kardaşlar ve ardından Moğollar ve Dervişan'la çalıştı. Anadolu'nun türkülerini, yüzyılların şiirini ve Batı müziğini sentezleyerek kendi tarzını kurdu. Kendine özgü diliyle düşündürmeyi amaçlıyor, eşsiz teatral yorumuyla halkın sesi olmayı hedefliyordu.

Pir Sultan Abdal'dan Dadaloğlu'na, Karacaoğlan'dan Âşık Emrah'a uzanan ozan geleneği, onun sanatının omurgasını oluşturdu. Çünkü ozan geleneği, hakikati çıplak sözle söyleme cesaretidir. Karaca, bu cesareti çağdaş müzik formlarıyla buluşturdu. Kendine *"Anadolu Rock Ozanı"* diyen Karaca, *"Sanatın muhalif bir fonksiyon taşıdığına inanan bir insanım."*der. Bu nedenle Anadolu rock yapan birçok sanatçıdan daha belirgin bir politik duruş sergiledi.

1971'de Trabzon konserinde patlayan bombalar, sanatının toplumsal etkisinin gücünü gösteriyordu. Aynı yıl Kardaşlar'la plak çalışmaları için Almanya'ya gitti. 12 Mart Muhtırası yayımlandığında *"Oy Gülüm Oy"* plağı toplatıldı. Türkiye'ye dönen Karaca, Moğollar'la yoluna devam etti. 1972'de Moğollar döneminin en büyük başarısı *"Namus Belası"*ydı.

Muhlis Akarsu'ya ait *"Obur Dünya"* bu çizginin güçlü örneklerindendir. Dervişan grubu ile 1975'te çektiği Tamirci Çırağı ile siyasi duruşunu belirginleştirdi. *"Mutlaka Yavrum"*u Filistin Kurtuluş Örgütü için seslendirdi. Yılmaz Güney'in mahkeme duruşmalarına katılan Cem Karaca,

